

Opiskelijat keskiössä – sanoista tekoihin

Tapio Heiskari & Anniina Sippola

Suomalainen korkeakoulutus on jo pitkään lähtenyt siitä ajatuksesta, että opiskelija on korkeakouluyhteisön jäsen, ei sen asiakas. Tämä periaate on näkynyt yliopistodemokratian kehittymisessä, ja se on muokannut korkeakoulujen koulutuksen kehittämisen käytänteitä. Myös kansallinen koulutuksen arviointi on jo pitkään huomionnut opiskelijoiden osallistumisen sekä koulutuksen että korkeakoulun laajajärjestelmän kehittämiseen.

Ideaalitilanteessa opiskelijalla on vahva kokemus korkeakouluyhteisöön kuulumisesta, mikä puolestaan kasvattaa hänessä omistajuuden tunnetta omista opinnoista ja voimauttaa häntä suunnittelemaan toimintaansa laajemmin, esimerkiksi tulevaa uraansa. Tukeva ja joustava opiskeluympäristö on opiskelijan opiskelukyvyn tärkeä kulmakivi, joka tukee muita opiskelukyvyn osa-alueita. Korkeakoulu tulisikin nähdä enemmän moniulotteisena yhteisönä kuin hierarkkisenä tehtaana, jonka lopputuote on tutkinnon suorittanut kasvoton yksilö.

Korkeakoulu itsekin hyötyy opiskelijan osallistumisesta. Loppukäyttäjän näkökulman hyödyt lienevät itsestään selvät, mutta opiskelijoilta löytyy hyödyllistä näkemystä moneen asiaan, aina ergonomiasta henkilöstön rekrytointiin saakka. Hyvinvoivat ja motivoituneet opiskelijat myös suorittavat opintojaan ahkerammin ja paremmin, millä näinä niukkojen resurssien aikoina on korkeakouluille myös taloudellinen arvonsa.

Vaikka korkeakouluissa tavoitteena on ollut opiskelijoiden osallistuminen, todellisuus ei kuitenkaan aina ole vastannut ideaalia. Varsinkin laatutyössä opiskelijoita on kyllä kuultu, mutta varsinainen osallistaminen on saattanut jäädä muodolliseksi. Kaunis lausahdus ”opiskelijat keskiössä” ei välttämättä ole johtanut aidosti vaikuttavaan toimintaan. Opiskelijat on nähty liian usein toiminnan kohteina, ei itsenäisinä toimijoina ja kehittäjinä.

” Karvi on omalla toiminnallaan myös näyttänyt esimerkkiä opiskelijoiden osallistamisesta, kun kaikissa korkeakoulujen auditointiryhmissä on arviointiin tasapuolisesti osallistuva täysivaltainen opiskelijajäsen.”

Tapio Heiskari & Anniina Sippola

Korkeakoulujen auditointien ensimmäinen ja toinen kierros keskittyivät pitkälti korkeakoulujen laatujärjestelmien arviointiin. Auditoinneissa on etsitty vastauksia kysymyksiin, kerääkö laatujärjestelmä tarpeellista tietoa, kerätäänkö tietoa tarpeeksi ja hyödyntääkö korkeakoulu keräämäänsä tietoa. Tässä opiskelijat ovat toimineet lähinnä tiedon eli palautteen antajina, eikä heidän koko potentiaaliaan ole välttämättä hyödynnetty.

Ajan myötä opiskelijoiden rooli on kuitenkin muuttunut palautteen antajasta yhdeksi kehittäjistä. Tässä korkeakoulujen laatutyöllä ja laatujärjestelmien arvioinnilla on ollut kiistatta suuri merkitys. Opiskelijoiden rooli on keskusteluttanut niin auditointiryhmiä kuin Karvia edeltäjiineen sekä tietenkin enenevässä määrin myös korkeakouluja. Karvi on omalla toiminnallaan myös näyttänyt esimerkkiä opiskelijoiden osallistamisesta, kun kaikissa korkeakoulujen auditointiryhmissä on arviointiin tasapuolisesti osallistuva täysivaltainen opiskelijajäsen. Tämäkään ei ole käytännössä itsestään selvää joissain muissa Euroopan valtioissa, vaikka eurooppalaisia suosituksia paperilla noudatettaisiinkin.

Olennessa tärkeä tekijä tässä kehityksessä ja opiskelijoiden äänen kuuluvaksi tuomisessa korkeakouluyhteisössä ylipäätään on korkeakoulun oman opiskelijakunnan tai ylioppilaskunnan toiminta. Opiskelijaorganisaation ja korkeakoulun johdon vuorovaikutus sekä opiskelijatoimijoiden osallistuminen erilaisiin koulutuksen kehittämisen toimieliimiin luo vahvan pohjan opiskelijoiden aidolle osallistamiselle korkeakouluyhteisössä.

Toisaalta opiskelijayhteisöihin ja opiskelijoihin laajemminkin kohdistuu yhteiskunnan taholta yhä kovempia paineita. Nuoren pitää tehdä opiskeluvälintänsä yhä aiemmin. Opiskelijan puolestaan tulee suorittaa tutkintonsa yhä nopeammin ja tehokkaammin, mieluusti alaa vaihtamatta ja turhia rönsyjä tai sivupolkuja kaihtaen. Samalla valmistuneen tulisi olla osaamiseltaan entistä valmiimpi ja kykenevämpi työelämässä tapahtuviin muutoksiin. Ei ihme, että nimenomaan nuorten epävarmuus työelämän suhteen lisääntyy koko ajan.

Edellä mainittu ei voi olla vaikuttamatta myös korkeakoulun toimintaan osallistumiseen. Opiskelijalla on yhä vähemmän aikaa ja energiaa kaikkeen, mikä nähdään opintojen tai työnteon ulkopuolisena toimintana. Opiskelijoiden osallistaminen on siis koko ajan vaikeutuva haaste, kun korkeakoulun kehittäminen pitäisi saada yhä kiinteämmiin osaksi opiskelukokemusta. Opiskelijoiden tulisi myös tähän mahdollisuuteen tarttua: vastuu oman ja organisaation toiminnan kehittämisestä kun tulee olemaan arkea yhä useammilla työpaikoilla.

Seuraavan virstanpylvään opiskelijoiden osallistumisessa näemme kolmannella auditointikierröksellä, kun opiskelijoiden roolia ja merkitystä koulutuksen kehittämisessä arvioidaan entistäkin tarkemmin. Toivottavasti osallistamisen kehittämistyötä jatketaan, hyvät käytännöt leviävät ja opiskelija pääsee jatkossakin ottamaan osaa korkeakoulunsa kehittämiseen tasavertaisena korkeakoulu yhteisön jäsenenä.